

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/95036>

Please be advised that this information was generated on 2021-06-20 and may be subject to change.

Uit het dagboek van...

Toine van den Hoogen, hoogleraar systematische theologie, bestuurslid van de gefuseerde faculteit en voorzitter van het Instituut der Religiestudies is waarschijnlijk de 'Heerlenaar' die zich het meest in de diepten van de nieuwe faculteit gestort heeft. Maar, waar is hij nou eigenlijk mee bezig?

zondag 10 januari

Zondagavond. Op Ned.1 het gezicht van Berend Boudewijn, voor het behoud van een pantomime-theater in Amsterdam. Op '2' tracht Kees Brusse mij in te palmen met een commercial voor het milieu. En op '3' is Wim Kayzer in gesprek met Daniel Bennet, filosoof, over het bewustzijn: 'de laatste wijkplaats van de mensheid'.

Deze avond geef ik het 'zappen' vroeg op, vroeg voor mijn doen. Maar ik zie nog net het beeld van een vrouw in Serajewo. Ze verlangt, zegt ze, naar een warm bad, helemaal vol badschuim.

Vanmiddag familiebezoek gehad; een van mijn broers met zijn vrouw en hun kinderen. Ons huis bekijken. We wonen er nu ongeveer een jaar, op één van de mooiste plekjes in Elsloo. Een tuin met vier terrassen, een beek aan het einde en uitzicht op een typisch Limburgs hellingbos.

Ikzelf houd er niet van in bad te liggen. Maar wanneer ik zo'n beeld zie van mensen in de Joegoslavische winter, midden in die waanzinnige, voor-moderne moordpartijen, dwaalt mijn geest af naar dit huis: mooi, veilig, beschut. En ik denk terug aan de woorden van een Tsjechische vrouw die me ooit - nog onder het oude regiem - voorhield: zolang wij niet vrij zijn, zijn jullie dit ook niet. Joris, de oudste, heeft het hele week-end al kwaai zin. Zijn vriendin heeft het uitge-

maakt. Morgen ziet hij haar weer op school. En ik draai een oud nummer van The Everly Brothers Love makes the world go round. Wat een weemoed.

Maandag 11 januari

Een dag in Heerlen vol vergaderingen. Ik vergader me wezenloos. Mooie uitdrukking is het niet, met dat germanisme. Maar toch. Soms bekruipt me het gevoel dat zo'n volle bestuurstaak je 'wezen' (whatever it may be) verloren laat gaan. Ik voel me in hart en nieren een theoloog. 'Theologische Existentz', noemde Karl Barth dat. Niet dat ik niet graag een vinger in de pap heb bij de reorganisatie van onze faculteit. Maar als je over pathos praat: ik verslijt liever aan de theologie.

Vaak denk ik in deze woelige tijden aan het afscheid van oud-collega Theo Beemer. Zoals hij daar stond tijdens zijn slotcollege! Een echte theoloog, een 'magister' in zijn vak. Mij zullen ze straks niet vragen, denk ik: heb je veel bestuurswerk gedaan? Ze zullen me, hoop ik, vragen: wat heb je aan je studenten willen leren? wat heb je met theologie en met de theologie gedaan?. Theo zoekt, naar ik begrepen heb, nu een taak in het oude-wijken pastoraat in Rotterdam. Zó zou ik mijn loopbaan ook wel willen beëindigen.

Inmiddels doet Mieke, die keramiste is, nieuwe glazuurproeven, komt Jannie, onze dochter, met een klein konijntje binnen en hangen her en der in huis kletsnatte kleren van de twee jongens die uit school gekomen zijn. Ik wacht nog op een maandje heldere winterkou.

Dinsdag 12 januari

Faculteitsbestuur dus. Herhaaldelijk moet ik denken aan het oude (oostenrijkse?) gezegde: die Lage ist ernst aber nicht hoffnungslos. Ik zag de spreuk voor het eerst op een poster in het lokaal van mijn collega 'duits', toen ik nog als katecheet op een middelbare school werkte. Die spot, vermengd met een zeker cynisme, mag ik wel. We hebben toch al

bijna een overdosis nodig aan inzet voor en vertrouwen in de toekomst.

Als team zijn we in het faculteitsbestuur goed op elkaar ingespeeld. Ik ga zelden of nooit met tegenzin naar deze vergaderingen. En het Erasmusgebouw, de campus, de theologische faculteit, zelfs de Comeniuslaan: ze zijn al een stuk van mijn universiteit geworden. Mijn kinderen lachen er wel eens om. Maar als het zo uitkomt, buit ik het uit en houden we elkaar voor de gek met de vraag: wiens school is de grootste?

's Middags een leuk gesprek gehad met Dr. Evert Jonker. Hij is een gereformeerd theoloog en werkt als katecheticus op de ambtsopleiding te Driebergen. We moeten samen een nummer opzetten van Praktische Theologie. Over New Age! We hebben elkaar een stukje van onze theologische biografie verteld. Met natuurlijk die onvermijdelijke uitwisseling van verhalen die voor onze studenten al vaak 'oubollig' zijn: over zijn dorp en het mijne. Hij wist die paar katholieken precies te wonen, zoals ik die protestanten. Hoewel: in zijn dorp woonde ook nog een communist. Daarop kan ik me niet beroemen. Het heeft iets nostalgisch - zoals de geest die oprijst uit dat prachtige cabaretnummer van Wim Sonneveld over 'Het dorp': ze zijn nu gemoderniseerd; nu zijn ze op de goede weg. Een van mijn broers woont nog in mijn dorp. In ons ouderlijk huis. Ik voel zelden behoefte om er lang te blijven. Maar er liggen in het dorp van Evert en in het mijne wortels die hem en mij op de grond houden. Voor ons hoeft New Age niet zo erg, bleek. Maar we hadden wel enkele leuke ideeën voor het tijdschriftnummer en een interessante vraagstelling. Je moet het nummer straks beslist kopen!

woensdag 13 januari

'Ze zegt dat het puntje van haar neus haar meest gevoelige plekje is'. Een prachtige one-liner, en een mooie vrouw. Reclame op perrons, voor een after-shave. Mysterie, verlangen, nieuwsgierigheid, erotiek: daarover zou het ook in de theologie wat vaker

moeten gaan.

Heb zitten lezen in de scriptie van Mirjam Schuilenga, 'Het sprekende lichaam'. Over een paar weken beginnen mijn colleges.

's Avonds op de TV een stuk van de discussie gezien tussen Midas -Lief Dier- Dekkers en Martien Brinkman, theoloog. De stelling die Midas betrok, is flauwekul. Dat christenen vanwege hun opvattingen over de mens als kroon van de schepping de bedreiging van het milieu sterk hebben bevorderd. Maar waarom in hemelsnaam zitten theologen in dergelijke discussies nog altijd op de achterhand? Waarom kan ik niet opschrijven: Martien -Lief Dier- Brinkman, theoloog?

Aan het einde van de dag was er hoog water in de Maas, westerstorm, zelfs in Elsloo, maar ik heb de hele tijd doodmoe in een stoel zitten slapen. Om half tien nog afgewassen. Overigens: de mooiste spreuk uit de serie vind ik: 'ze vraagt of je morgen terugkomt'.

donderdag 14 januari

'Zocht je haar', zei ze en ze kuste me. Ik was deze keer redelijk op tijd thuis en had zojuist aan de kinderen gevraagd waar Mieke was. In haar atelier. Hoewel keramisten, en zo zij ook, de gekste dingen bewaren en ik een opruimerig type ben, ben ik graag in dat atelier. Beelden in scherven. Keramiek is de kunst van de scherf. Vaak ben ik, die denkt haar te kennen, degene die het meest verrast wordt wanneer ik weer een beeld uit haar handen zie komen. Maar ik geloof dat zij op haar beurt ook wel eens opkijkt wanneer ik haar een van mijn stukjes voorlees, of een preek.

Pottenbakken (de voorloper van keramiek) is even 'oud' als onze mythen en rituelen (de voorlopers van de theologie) zijn. Misschien komen ze wel uit dezelfde bronnen, voor 's mensenheugenis ontstaan aan de modderig-zilte oevers van de Oostzee - als je die prachtige vertelling van Günther Grasz over de schepping, 'De Bot', mag geloven. Mieke heeft het sprookje, beter bekend als Mannetje Timpetee, in keramiek uitgebeeld. Sindsdien

staat op mijn werkkamer een stenen vis, met een wijdopen bek: de grote mond van De Bot die in zijn adviezen wijsheid doorspekt met cynisme en al onze plannen confronteert met het onuitwisbare geheugen van mensen die lijden en liefhebben.

Thuis lees ik stukjes van dit dagboek aan Mieke voor. Lachend dreig ik haar met andere zinnnetjes dan de openingszin van vandaag.

vrijdag 15 januari

De Bazuin valt in de bus. 'Er is voor God geen taal. Je kunt Haar het beste maar met hart en ziel verzwijgen', lees ik in de column van Meindert Muller. 'Er zijn geen woorden voor zo iets liefs'.

In de trein heb ik gisteren zitten lezen in het artikel van collega Hans van der Ven, 'God in Nijmegen'. Het documenteert empirisch wat ook sommige filosofen en theologen reeds langere tijd opmerkten: de verspreiding van het panentheïsme in onze westerse cultuur. Waar zouden deze woorden onder vallen: Je kunt Haar het beste maar met hart en ziel verzwijgen, zo iets liefs? Zouden onze schema's inmiddels niet aan herziening toe zijn? Dat is een van de boeiende dingen in dit - overigens toch vreemde - artikel: dat het laat zien hoe onderzoekers ook met hun schema's worstelen, en niet alleen met de onderzoeksgegevens.

Op mijn bureau in Heerlen ligt een hele stapel post en papieren. Maar er is ook die collega die thuis en in zijn familie met ernstig ziekten te kampen heeft. En er zijn die mensen van het secretariaat die zich het vuur uit hun sloffen lopen. En bij wie steekt niet af en toe die knagende twijfel de kop op. Of je inspanningen ook het bedoelde effect zullen hebben?

Uit de kapel klinken tonen op van een trompet. Een van mijn studenten studeert binnenkort af op het conservatorium.

'Je kunt altijd naar Mozart blijven luisteren'. Jaren geleden las ik dat in een verslag van een Limburgse pastoraal-werker, die zijn KPV-training had voltooid. Een helder in-

zicht. Vrij en intens leven tegelijk.

's Avonds klus ik samen met Joris aan zijn zolderkamer. Het wordt mooi.

zaterdag 16 januari

Bijna de gehele dag op zolder gewerkt. Het dak isoleren. Wanneer Mieke vraagt of ik lekker aan het werk ben, kijk ik vreemd op. Het woord 'lekker' associeer ik niet met dit soort werk, hoewel ik het niet met tegenzin doe. Joris en Jasper zijn naar school, voor de jaarlijkse muziekdag. Een hele dag repeteren met een orkest van 100 (!) (oud-)leerlingen, ouders en belangstellenden. En dan 's avonds het concert. Met heel goede prestaties en aandoenlijke mislukkingen.

Jannie kan overdag geen vriendinnetjes vinden om mee te spelen. Die kinderen bellen wat af. En dan te weten dat mijn moeder nog kreeg uitgelegd hoe je moet telefoneren toen ze al veertig jaar oud was.

Een mooi stukje in de Volkskrant gelezen van Kees Fens. In een eerste-jaarscollege bleken veertig van de tachtig studenten het woord 'gekerstend' niet te begrijpen. 'Ik moet een beetje lachen', schrijft Fens, 'over de bisschoppen die Nederland tot missieland hebben verklaard'. Want, zo redeneert hij, de cultuur waarin onze christelijke riten en mythen waren opgenomen, is welhaast verdwenen.

Toch blijven Mieke en ik met onze kinderen bidden voor het eten. En we doen allemaal wel iets in onze parochie. Wanneer ik zo'n stukje van Kees Fens lees, denk ik: de weg is vrij voor nieuwe initiatieven. Wij zijn niet zozeer de laatste der Mohikanen maar voorlopers van een nieuwe generatie. Waarom zouden we alleen het milieu geërfd hebben van onze kinderen? En waarom niet het Evangelie?

Het concert was weer als vanouds. Jasper temidden van zeven drummers, Joris onder twaalf dwarsfluiten en Jannie met teveel cola's in haar buik. Thuisgekomen sliepen ze meteen.

Toine van den Hoogen